

10. Про банки і банківську діяльність : Закон України [прийнятий 17 грудня 2000 р.; за станом на 22.09.2011] // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 5–6. – Ст. 30.

11. Про акціонерні товариства : Закон України [прийнятий 17 вересня 2008 р.; за станом на 07.07.2011] // Відомості Верховної Ради України. – 2008. – № 50–51. – Ст. 384.

Зозуляк О. І. Поняття майнової відокремленості як ознаки юридичної особи

У статті досліджуються теоретико-правові проблеми, пов'язані із визначенням поняття та ролі майнової відокремленості в конструкції юридичної особи. На основі аналізу цивільно-правової доктрини та норм Цивільного кодексу України подається визначення майнової відокремленості юридичної особи.

Ключові слова: юридична особа, ознаки юридичної особи, майнова відокремленість юридичної особи.

Зозуляк О.И. Понятие имущественной обособленности как признака юридического лица

В статье исследуются теоретико-правовые вопросы, связанные с определением понятия и роли имущественной обособленности в конструкции юридического лица. На основании анализа гражданско-правовой доктрины и норм Гражданского кодекса Украины определено понятие имущественной обособленности юридического лица.

Ключевые слова: юридическое лицо, признаки юридического лица, имущественная обособленность юридического лица.

Zozuliak O.I. A concept of separated property as features of an juridical person

This article is devoted to research of theoretical and legal problems connected with the determination and role of separated property in the construction of an juridical person. The author determined the concept of separated property of the juridical person based on the doctrine of civil law and norms of the Civil code of Ukraine.

Keywords: an juridical person, features of juridical person, separated property of juridical person.

КОРОЛЬОВ В. В.

ПОНЯТТЯ ТА ОСОБЛИВОСТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПОЗОВУ В ЦИВІЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ

УДК 347.952.5

Постановка проблеми. Цивільний процесуальний кодекс (далі – ЦПК) України від 18 березня 2004 року визначає завдання цивільного судочинства. Серед них законодавець називає справедливий, неупереджений та своєчасний розгляд і вирішення цивільних справ, що здійснюються з метою захисту порушених, невизнаних або оспорюваних прав, свобод чи інтересів фізичних осіб, прав та інтересів юридичних осіб, інтересів держави. Саме тому, відповідно до статті 3 ЦПК України кожна особа має право в порядку, визначеному ЦПК України, звернутися до суду за захистом своїх порушених, невизнаних або оспорюваних прав, свобод чи інтересів.

Таким чином, здійснюючи правосуддя, суд захищає права, свободи та інтереси як фізичних осіб, юридичних осіб, так і державні та суспіль-

ні інтереси у спосіб, визначений законами України. До таких процесуальних способів захисту в суді можна віднести: інститут відводу; право кожної із сторін заявляти клопотання; право відповідача пред'являти зустрічний позов; право позивача відмовитися від позову; інститут забезпечення позову і т. ін. [1, с. 1-2].

Як зауважує Н. М. Ткачова, найбільш цікавим для вивчення із всіх процесуальних способів захисту є інститут забезпечення позову, так як він є ефективним процесуальним засобом захисту прав осіб, які беруть участь у справі, який гарантує реальне виконання рішення суду [1, с. 2].

Нажаль, законодавець у ЦПК України не здійснив навіть приблизного переліку способів захисту, які можуть застосовуватися судом, зазначивши лише у статті 4 ЦПК України, що суд захищає права, свободи та інтереси ... у спосіб, визначений законами України, що створює можливість досить широко розуміти їх поняття.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Грунтовні, комплексні, системні та всебічні дослідження поняття та особливостей забезпечення позову проводили зарубіжні вчені-процесуалісти: С. А. Кузнєцов, З. Т. Новічкова, Н. М. Ткачова, Т. Б. Юсупов. Натомість в Україні є дослідження лише окремих аспектів теми, зокрема, праці В. І. Бобрика, С. В. Васильєва, Д. Д. Луспеніка, В. П. Паліюка, Є. І. Фурси, С. Я. Фурси, М. Й. Штефана та інших учених.

Постановка завдання. Метою статті є з'ясування особливостей забезпечення цивільного позову, що дасть змогу дати чітке визначення його поняття.

Виклад основного матеріалу дослідження. В науці цивільного процесуального права (ми її називаємо цивільний процес) поняття «процесуальні засоби» використовується досить широко. Так, на переконання В. Н. Щеглова, під ними необхідно розуміти використання особами, які беруть участь у справі, визначених законом прийомів і способів для захисту свого порушеного або оспорюваного права і охоронюваного законом інтересу в суді. Своєчасне використання, на його думку, зазначеними особами процесуальних засобів захисту права відображається на результаті розгляду цивільної справи. Суд може «задоволити позов і захистити тим самим право (інтерес) позивача, якщо воно порушене або оспорене, або відмовити в позові, захистивши таким чином, право (інтерес) відповідача» [2, с. 17].

Щодо забезпечення позову, то нині відсутнє легальне визначення цього поняття в ЦПК України, про що зауважує учений-процесуаліст С. Я. Фурса, котра зазначає, що перш ніж говорити про підстави та способи забезпечення позову, законодавець повинен був у ЦПК розкрити по-

няття «забезпечення позову» [3, с. 535]. Доцільно у контексті зазначеної проблеми науки цивільного процесу згадати ще й дві норми ЦПК України, що регулюють інститут забезпечення позову, а саме: частину першу статті 151, яка зазнала змін, внесених Законом № 1720-VI від 17.11.2009 року та частину 2 статті 152 ЦПК України. Аналізуючи їх, ми бачимо, що одна норма суперечить іншій. Більше того, з метою з'ясування та тлумачення змісту норми ч. 2 ст. 152 ЦПК України, необхідно з'ясувати спеціальні ознаки інституту забезпечення цивільного позову, що дасть змогу чітко розуміти, що можна вважати забезпеченням позову, а що не буде стосуватися даного поняття.

Судова практика, натомість, визначає забезпечення цивільного позову як сукупність процесуальних дій, які гарантують виконання рішення суду в разі задоволення позовних вимог [4].

Н. М. Ткачова підкреслює, що всебічне і повне вивчення інституту забезпечення позову в цивільному судочинстві пов'язано перш за все з розглядом поняття цього інституту, оскільки в понятті відображаються загальні і найбільш суттєві властивості речей та явищ. Поняття містить самий високий рівень узагальнення ознак предмета [1, с. 2].

З метою з'ясування поняття забезпечення позову в цивільному процесі, наведемо думки вчених-процесуалістів та практиків, а також точки зору представників науки цивільного права та інших галузевих юридичних наук.

За визначенням Н. М. Ткачової, забезпечення виконання майбутнього судового рішення є цивільним процесуальним інститутом, який регулює умови і порядок прийняття, скасування за заявою осіб, які беруть участь у справі, примусових заходів забезпечення з метою реального виконання майбутнього судового рішення [1, с. 23]. В контексті даного визначення слід зауважити, що автор веде мову не про забезпечення позову, а про забезпечення виконання майбутнього судового рішення.

На думку С. А. Кузнєцова, судові забезпечувальні засоби в цивільному праві – це встановлені на визначений строк обмеження, заборони і обов'язки, направлені на виникнення особливого матеріально-правового режиму забезпечення і гарантованості реалізації суб'єктивних прав і виконання обов'язків, передбачених законом або зобов'язанням, судових актів, припинення протиправної діяльності, запобігання збиткам і отримання судом необхідних доказів [5, с. 38-39].

На погляд Т. Б. Юсупова, забезпечення позову – це інститут цивільного і арбітражного процесуального права, який регулює діяльність суду і заінтересованих в ньому осіб у зв'язку з прийняттям, скасуванням

і заміною виду забезпечення поданого в юрисдикційний орган або майбутнього позову, а також умови здійснення даної діяльності [6, с. 26].

К. О. Лебедь визначає забезпечення позову як міри, що приймаються судом за заявою осіб, які беруть участь у справі, якщо неприйняття таких мір може ускладнити або зробити неможливим виконання рішення суду [7, с. 83-84].

С. О. Іванова підкреслює, що забезпечення позову – це інститут, який передбачає прийняття судом мір, які гарантують можливість реалізації позовних вимог у випадку задоволення позову [8, с. 247].

В. В. Ярков вважає, що інститут забезпечення позову – це засіб, який гарантує виконання майбутнього судового рішення, і полягає у прийнятті мір, за допомогою яких гарантується в майбутньому виконання судового рішення [9, с. 301].

С. Я. Фурса зазначає, що під забезпеченням позову слід розуміти вжиття судом, у провадженні якого знаходиться справа, заходів щодо охорони матеріально-правових інтересів позивача, які гарантують реальне виконання судового рішення, ухвалено за його позовом [3, с. 535; 10, с. 500].

На погляд С. В. Васильєва, забезпечення позову – це діяльність суду (судді) щодо застосування передбачених законом мір, що гарантують реальне виконання майбутнього рішення по справі у тому випадку, якщо позов буде задоволено [11, с. 407].

Забезпечення позову – це вжиття судом, у провадженні якого знаходиться справа, заходів щодо охорони матеріально-правових інтересів позивача, які гарантують за його позовом про присудження реальне виконання позитивно прийнятого рішення, – пише М. Й. Штефан [12, с. 445; 13, с. 357-358].

В. П. Паліюк відзначає, що забезпечення позову – це вжиття судом, в провадженні якого знаходиться справа, заходів щодо охорони матеріально-правових інтересів позивача, які гарантують за його позовом про присудження реальне виконання позитивно прийнятого рішення [14, с. 257].

В. І. Бобрик визначає забезпечення позову як вжиття судом на прохання осіб, які беруть участь у справі, передбачених законом заходів, спрямованих на реальне виконання майбутнього судового рішення [15, с. 352].

Д. Д. Луспеник акцентує, що під забезпеченням позову треба розуміти вжиття суддею чи судом передбачених процесуальним законодавством заходів, які створюють реальну можливість для виконання в майбутньому рішення у справі [16, с. 330].

У юридичній літературі більшість дослідників виокремлює також таке поняття як забезпечувальні міри – це прийняття судом мір, які гарантують реалізацію рішення у випадку задоволення позову [17, с. 229].

Для визначення поняття забезпечення позову в цивільному процесі необхідним та обов'язковим є виокремлення специфічних його ознак, особливостей, які будуть його виокремлювати з-поміж схожих понять. Так, можна назвати такі характерні ознаки забезпечення позову в порядку цивільного судочинства:

1) способи забезпечення позову носять тимчасовий та терміновий характер [9, с. 302; 17, с. 230], а також, строковий характер;

2) заява про забезпечення позову, можна, в окремому випадку, подати до суду до пред'явлення позову [18, ст. 151];

3) приймаються з метою виконання майбутнього судового рішення та з метою захисту майнових та немайнових інтересів заявника;

4) співмірність забезпечення позову із заявленими позовними вимогами [18, ст. 152];

5) невичерпний перелік способів забезпечення позову в ЦПК України, можливість застосовувати інші способи, передбачені законами України [18, ст. 152];

6) процесуальним документом, яким суд задовольняє клопотання заявника щодо забезпечення позову є ухвала суду [18, ст. 153];

7) звернення ухвали суду про забезпечення позову до негайного виконання [18, ст. 153];

8) способи забезпечення позову не можуть співпадати із рішенням суду після розгляду справи по суті;

9) можливість прийняття забезпечення позову на будь-якій стадії розгляду справи [18, ст. 151];

10) ініціювати забезпечення позову в цивільному процесі можуть особи, які беруть участь у справі [18, ст. 151];

11) підставами для забезпечення цивільного позову є: 1) причини, у зв'язку з якими потрібно забезпечити позов; 2) вид забезпечення позову, який належить застосувати, з обґрунтуванням його необхідності; 3) інші відомості, потрібні для забезпечення позову [18, ст. 151];

12) в цивільному судочинстві заява про забезпечення позову розглядається судом, у провадженні якого перебуває справа, в день її надходження, а якщо заява про забезпечення позову, подана до подання позовної заяви, то вона розглядається судом не пізніше двох днів з дня її подання [18, ст. 153];

13) ухвалу про вжиття заходів забезпечення цивільного позову може постановити суд першої та апеляційної інстанцій.

У межах даного дослідження варто також наголосити на тому, що поняття забезпечення позову у цивільному процесі може вживатися у різних значеннях, зокрема, як інститут права; як вид забезпечувальних заходів; як спосіб судового захисту прав, свобод та інтересів фізичних, юридичних осіб та держави; як вид процесуальних гарантій осіб, які беруть участь у справі тощо.

Висновки. Отже, забезпечення позову в цивільному процесі – це вжиття судом за заявою осіб, які беруть участь у справі способів захисту прав, свобод та інтересів цих осіб, які носять терміновий (негайний, невідкладний), тимчасовий та строковий характер з метою виконання майбутнього рішення суду у цивільній справі.

1. Ткачєва Н. Н. Обеспечение иска в гражданском судопроизводстве : науч. – практ. Пособие / Н. Н. Ткачєва. – М. : Волтерс Клувер, 2011. – 136 с.

2. Щеглов В. Н. Вопросы теории гражданского процесса в свете нового законодательства / В. Н. Щеглов // Вопросы теории и практики гражданско-правового регулирования. – Томск, 1985. – С. 17.

3. Фурса С. Я., Фурса Є. І., Щербак С. В. Цивільний процесуальний кодекс України : науково-практичний коментар : У 2 т. / За заг. ред. С. Я. Фурси. – К. : Видавець Фурса С. Я. : КНТ, 2010. – Т. 1. – 1044 с.

4. Постанова Пленуму Верховного Суду України від 22.12.2006 року № 9 «Про практику застосування судами цивільного процесуального законодавства при розгляді заяв про забезпечення позову». – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=va009700-06>.

5. Кузнецов С. А. Судебные обеспечительные средства в российском гражданском праве : монография / С. А. Кузнецов. – М. : Волтерс Клувер, 2008. – 304 с.

6. Юсупов Т. Б. Обеспечение иска в арбитражном и гражданском процессе / Т. Б. Юсупов. – М. : Городец, 2006. – 224 с.

7. Лебедь К. А. Толковый словарь гражданского процесса / К. А. Лебедь. – М. : Городец, 2007. – 208 с.

8. Гражданский процесс : учебник / [Борисова Е. А., Иванова С. А., Кудрявцева Е. В. и др.]; под ред. М. К. Треушникова. – М. : Городец, 2008. – 784 с.

9. Гражданский процесс : учебник / [Абушенко Д. Б., Воложанин В. П., Дегтярев С. Л. и др.]; отв. ред. В. В. Ярков. – М. : Волтерс Клувер, 2009. – 784 с.

10. Цивільний процес України : академічний курс : підручник / [Фурса С. Я., Фурса Є. І., Гетманцев О. В. та ін.]; За ред. С. Я. Фурси. – К. : Видавець Фурса С. Я. : КНТ, 2009. – 848 с.

11. Васильев С. В. Энциклопедия гражданского процесса / С. В. Васильев. – Х. : Харьков юридический, 2009. – 816 с.

12. Юридична енциклопедія : в 6 т. / Редкол. : Ю. С. Шемпученко (голова редкол.) та ін. – К. : Укр. енцикл., 1998. Т. 2 : Д–Й, 1999. – 744 с.

13. Штефан М. Й. Цивільне процесуальне право України : Академічний курс : підручник / М. Й. Штефан. – К. : Ін Юре, 2005. – 624 с.

14. Цивільний процес України : підручник / [Харитонов С. О., Харитонова О. І., Андронов І. В. та ін.]; за ред. Харитонова С. О., Харитонової О. І., Голубевої Н. Ю. – К. : Істина, 2011. – 536 с.

15. Цивільне процесуальне право України : підручник / [Бичкова С. С., Бірюков І. А., Бобрик В. І. та ін.]; за заг. ред. С. С. Бичкової. – К. : Атіка, 2009. – 760 с.

16. Позовне провадження : монографія / [В. В. Комаров, Д. Д. Луспеник, П. І. Радченко та ін.]; за заг. ред. В. В. Комарова. – Харків : Право, 2011. – 552 с.

17. Проблемные вопросы гражданского и арбитражного процессов / Под ред. Л. Ф. Лесницкой, М. А. Рожковой. – М. : Статут, 2008. – 508 с.

18. Цивільний процесуальний кодекс України від 18 березня 2004 року. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?page=4&nreg=1618-15>.

Корольов В. В. Поняття та особливості забезпечення позову в цивільному процесі

Стаття присвячена дослідженню поняття «забезпечення позову» в цивільному процесі, визначенню його ознак.

Ключові слова: цивільний процес, позов, забезпечення позову, виконання судового рішення.

Корольов В. В. Понятие и особенности обеспечения иска в гражданском процессе

Статья посвящена исследованию понятия «обеспечения иска» в гражданском процессе, определению его признаков.

Ключевые слова: гражданский процесс, иск, обеспечение иска, выполнения судебного решения.

Koroljov V. V. A concept and features of security for a claim are in civil procedure

The article is sanctified to research of concept of security for a claim in civil procedure, to determination of his signs.

Keywords: civil procedure, lawsuit, security for a claim, implementation of court decision.

ЛОГВИНОВА М.В., ГАНКЕВИЧ-ЖУРАВЛЬОВА О.М.

ОКРЕМІ АСПЕКТИ ПРЕД'ЯВЛЕННЯ ПОЗОВУ ПРО ВИЗНАННЯ БАТЬКІВСТВА ОСОБОЮ, ЯКА УТРИМУЄ ТА ВИХОВУЄ ДИТИНУ

УДК 347.632.12

Постановка проблеми. Відповідно до ч.3 ст. 128 Сімейного кодексу України (далі – СК України) позов про визнання батьківства може бути пред'явлений матір'ю, особою, яка вважає себе батьком дитини, опікуном, піклувальником дитини, особою, яка утримує та виховує дитину, а також самою дитиною, яка досягла повноліття. [1]

На перший погляд, перелік осіб, наділених правом звернення до суду з метою визнання батьківства, не викликає зауважень. Водночас серед перелічених осіб звертає на себе увагу такий суб'єкт звернення з позовом про визнання батьківства як особа, яка утримує та виховує дитину.